

Atv in de Verenigde Staten

DE AMERIKAANSE ARBEID(STER)ER werkt in 1987 over een jaar genomen gemiddeld een maand langer dan in 1969. De gemiddelde arbeidsweek is gestegen, terwijl het aantal vrije dagen elk jaar daalt. Tegelijkertijd zijn er tien miljoen mensen werkloos, werkt zeven miljoen in een deeltijdbaan en heeft één miljoen het opgegeven naar werk te zoeken. Dit verlies aan werkgelegenheid is één van de redenen dat de organisatiegraad in de VS in de particuliere sektor is gedaald tot 12 procent. Tanende vakbondsmacht en afnemende strijdbaarheid hebben de reële lonen onder het nivo van 1973 gebracht.

Arbeidstijdverkorting zou de arbeid(st)ers een belangrijk middel in handen geven om zowel het nivo van de werkgelegenheid als dat van de lonen te reguleren. Maar de bureaucratie van hun organisaties weigert zelfs de suggestie van een dergelijke strijd serieus te nemen. Het histories gevecht voor arbeidstijdverkorting is na de tweede wereldoorlog in de steek gelaten en kende slechts een korte opleving in de jaren zeventig. De periode daarna heeft de leiding van de vakbeweging, op een enkele uitzondering na, haar afhankelijkheid van het kapitaal verdiept. Dit gebeurde door verschillende samenwerkingsprojecten met het management en een algemene aanvaarding van de concurrentie tussen de ondernemingen waarvan zij geacht werd de arbeid(st)ers te vertegenwoordigen. Het resultaat van deze 'participatie' is dat deze vakbondsleders de ondernemersvisie uitdragen dat arbeidstijdverkorting de internationale concurrentiepositie van de Amerikaanse ondernemingen aantast.

Vernieuwingsbewegingen - zoals bij de 'Teamsters' (vrachtwagenchauffeurs) - voor een democratische vakbond en de 'nieuwe koers' in de bond voor arbeid(st)ers in de auto-industrie propageren een kortere werkweek. Maar zij hebben nog geen controle over de onderhandelingen of de politieke agenda van hun bonden. Zelfs waar zij een aanzienlijke invloed hebben ontwikkeld, bijvoorbeeld bij de 'Teamsters', blijft het initiatief in de meeste sectoren in handen van het kapitaal. Tientallen jaren van terugtocht door de vakbeweging zijn niet in een vloek en een zucht om te buigen. De strijd voor arbeidstijdverkorting in de VS zal zich dan ook in de eerste plaats moeten richten op: een intensieve scholingscampagne onder vakbondsleden, een voortdurend gevecht voor een nieuw leiderschap en een open structuur in de meeste bonden.

Redactie Labor Notes

foto Peter Verdunnen

Atv in Duitsland

SINDS HET BEGIN van de tachtiger jaren voert de Duitse vakbeweging de campagne "Strijd voor de 35-urige werkweek". Ras in 1989 boekt de IG-Metall een resultaat in de CAO-onderhandelingen met de metaalwerkgevers. Vanaf 1995 zal stapsgewijs de verkorting van de arbeidstijd naar een 35-urige werkweek gerealiseerd worden.

De IG-Metall is in Duitsland de traditionele 'trendsetter'. In de onderhandelingen over de arbeidstijd volgen de andere bonden de IG-Metall en streven ook een stapsgewijze invoering van de 35-urige werkweek na. Op dit moment, begin 1993, kent de metaalindustrie een werkweek van 37,5 uur. In geen enkele sector wordt tegenwoordig meer dan 38,5 uur gewerkt.

Over het geheel genomen kan van een *deelresultaat* van de vakbeweging gesproken worden. De stapsgewijze atv is namelijk gepaard gegaan met concessies aan de werkgevers in de vorm van flexibilisering, vervroegde uittreding (door veel werkn(e) m(st)ers gewenst) en een snelle toename van deeltijdcontracten, waarbij werkn(e) m(st)ers een zwakke rechtspositie hebben. In het kader van de Duitse vereniging en het probleem van de pensioenvoorzieningen wordt zelfs dit model van atv ter discussie gesteld. Hoewel economies gezien onverstandig en onsolidair, zou volgens de regering de toch al schaarse arbeid weer in een langere werkweek moeten plaatsvinden.

Een tweede probleem ligt in het feit dat veel ondernemingen in Oost-Duitsland niet tot de werkgeversorganisaties toetreden, waarmee de CAO's voor die bedrijven niet verbindend zijn. Meestal wordt er gekoerst naar overeenkomsten per bedrijf, waarin de belangen van de ondernemers domineren.

Het "Sozialistische Büro" - en daarmee "express" - behoort tot de eerste groepen die voor een radicale arbeidstijdverkorting opkwamen. Dit werd gezien als een daad van solidariteit 'binnen de klasse', die nieuwe arbeids- en leefomstandigheden voor mannen en vrouwen mogelijk kan maken. De te bereiken atv zou echter niet alleen binnen de door de ondernemers gestelde marges mogen vallen. Om op deze manier de atv in emancipatorische banen te kunnen leiden, werd de campagne "Vrolijke arbeid, vrije tijd" gestart. In het begin werd deze campagne gedragen door de actieve deelname van progressieve arbeid(st)ers. Op dit moment stagneert echter de campagne, evenals de gezamenlijke beweging voor atv. Het is beslist noodzakelijk het perspectief van "Vrolijke arbeid, vrije tijd" vast te houden. Ook wanneer veel mensen dit als een luxueus onderwerp beschouwen in het licht van de industriële ineenstorting in het oosten en de verscherpte situatie in de derde wereld.

Redactie express

Atv in Frankrijk

IN DE LOOP VAN de jaren tachtig is de Franse politiek op het gebied van arbeidstijd drasties gewijzigd. De overheid gaf uit eigen beweging het startsein, waarbij verdeling van werk een belangrijke doelstelling was. Maar de uitwerking vertoonde nogal wat barsten door de invoering van sterk tekortschietende wetgeving. Deze verschuiving - uitdrukking van de overgang van een voornamelijk maatschappelijke logica naar een economische logica - is veroorzaakt doordat het initiatief van de vakbeweging (steunend op het overheidsbeleid) is overgenomen. Zo werd door werkgevers de eis van arbeidstijdverkorting tot een prakties instrument gedegradeerd.

Atv stond symbool voor de eisen van de vakbeweging die niet alleen verbetering van de leef- en werkomstandigheden tot doel hadden. De eisen waren tevens gericht op ontwikkeling van de solidariteitsgedachte in een maatschappij die gekenmerkt wordt door ongelijkheid tussen sexen zowel binnen als buiten het werk; tussen werkenden en werklozen. In de nieuwe wettelijke regelingen, voortgekomen uit de verordeningen van januari 1982 en bekrachtigd door de wet van juni 1987, is atv een tegenprestatie geworden. Een bijproduct van reorganisatieprocessen die moeten leiden tot verbetering van de effectiviteit van de productie middelen.

De Franse vakbeweging heeft voor een belangrijk deel bijgedragen aan het proces dat atv tot instrument heeft gemaakt. Hierdoor werd atv van haar symbolische dimensie beroofd. In de eerste plaats (in 1982) door zich te verlaten op de overheid volgens een proces zoals dat eerder ten tijde van het "Front Populaire" verliep. Dit keer gebeurde dit echter in een kontekst waarbij haar maatschappelijke basis terugliep en zij niet in staat was volgens de normale logica de massa rond dit thema te mobiliseren.

Vervolgens, toen de sociaal-democratische federatie CFDT en de korporatistische federatie van kaderpersoneel CGC de invoering van atv aksepteerden als mogelijk tegenbod bij de reorganisaties die in bedrijven werden doorgevoerd (het akkoord tussen beroepsgroepen van maart 1989). De andere federaties de kommunistiese CGT, sociaal-democratische FO en christelijke CFTC - hielden hun maatschappelijke eisen van solidariteit vast. Ze weigerden rekening te houden met de economische, organisatorische en technische noodzaak waaraan atv werd opgehangen, en verwierpen - in ieder geval op federatie- en sektornivo - iedere regeling van de arbeidstijd.

Anders dan in Groot-Brittannië en Duitsland, waar rond atv langdurige en hevige arbeidsconflicten plaatsvonden (in 1979 in beide landen, in 1984 alleen in Duitsland en tenslotte in 1989/1990 in Groot-Brittannië), is Frankrijk niet het toneel geweest van noemenswaardige mobilisatie. Zo hebben de zwakte van de vakbeweging en haar interne verdeeldheid bijgedragen aan het uithollingsproces van de eis tot vermindering van de arbeidsduur. De Franse vakbeweging is steeds minder in staat de mensen voor atv te mobiliseren. In tegenstelling tot de zeventiger jaren slaagt zij er niet in atv in te zetten voor solidaire maatschappelijke veranderingen. De eis was een 35-urige werkweek, plus een verbetering van de arbeidsomstandigheden met als leus "Verlies je leven niet als je de kost verdient!". Overigens was toen al de CFDT aan het schuiven. Zij koos voor een ombuiging van de welvaart en legde het aksent niet meer binnen de arbeid, maar erbuiten. Namelijk op de ontwikkeling van de zelfstandigheid van het individu.

Redactie Collectif